

“น้ำ” ในสำนวนจีน

ประพนธ์ มโนมัยวิบูลย์¹

บทคัดย่อ

คำว่า “น้ำ” ปรากฏอยู่ในสำนวนจีนจำนวนมาก สำนวนเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมปรัชญาความคิด ลักษณะนิเวศวิทยา สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของจีน

สำนวนเหล่านี้บางสำนวนก็ใกล้เคียงมากกับสำนวนภาษาไทยทั้งความหมายและความเปรียบเทียบที่ใช้ บางสำนวนแม้จะใช้ความเปรียบเทียบเหมือนกันแต่ความหมายกลับไม่เหมือนกันเลย ขณะที่บางสำนวนความเปรียบเทียบแม้จะใช้ต่างกันแต่กลับเป็นสำนวนที่มีความหมายตรงกัน

คำว่า “น้ำ” ในสำนวนจีน มีทั้งที่ยังคงความหมายโดยตรงของคำว่า “น้ำ” และที่มีความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง ที่ชักนำความคิดให้เกี่ยวโยงไปถึงสิ่งอื่น เช่น เกี่ยวโยงไปถึงความรู้สึก ความเคยชิน และบุคคล เป็นต้น ความหมายโดยนัยของคำว่า “น้ำ” ในสำนวนจีนมีสองลักษณะ คือ ความหมายโดยนัยบางส่วน หมายถึง ความหมายซึ่งยังเกี่ยวข้องกับความหมายโดยตรงของคำว่า “น้ำ” และความหมายโดยนัยจริงๆ หมายถึง ความหมายซึ่งมิได้เกี่ยวข้องกับความหมายโดยตรงของคำว่า “น้ำ”

สำนวนจีนซึ่งมีคำว่า “น้ำ” ที่นำมากล่าวในบทความนี้ได้คัดเลือกจากสำนวนจีนในพจนานุกรมภาษาจีนจำนวน 60 สำนวน แต่ละสำนวนจะให้เสียงอ่านตามสัทอักษรรระบบพินอิน (pīnyīn) กำกับไว้ด้วยอักษรจีน แล้วทับศัพท์ภาษาจีนโดยใช้หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนซึ่งราชบัณฑิตยสถานกำหนดไว้ จากนั้นจึงให้คำ

¹ ภาควิชาศิลปกรรม สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

แปลภาษาไทยและความหมายของสำนวนนั้นๆ โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรตัวแรก
ของสัทอักษรรระบบพินอินในบรรทัดที่ 2 ของแต่ละสำนวน สำนวนจีนทั้ง 60 สำนวน
ได้แก่

杯水車薪

bēi shuǐ chē xīn

เปย์ นุ้ย เซอ จิน

น้ำหนึ่งแก้ว ฟืนหนึ่งคันรถ (ที่ลุกไหม้อยู่)

ความหมาย : การจะนำน้ำหนึ่งแก้วไปดับรถบรรทุกฟืนที่ลุกไหม้อยู่เป็นการ
กระทำที่เปล่าประโยชน์ ช่วยอะไรไม่ได้ เหมือนน้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ

背水一戰

bèi shuǐ yí zhàn

เปย์ นุ้ย อี้ จ้าน

การสู้รบที่ต้องรบแบบหลังชนแม่น้ำ

ความหมาย : สู้ตาย พยายามสู้แบบเอาชีวิตเป็นเดิมพันเป็นครั้งสุดท้าย

車水馬龍

chē shuǐ mǎ lóng

เซอ นุ้ย หม่า หลง

รถและม้าที่วิ่งมายาวเหยียดดูราวสายน้ำและมังกรที่ไหลเรื่อยมาไม่ขาดสาย

ความหมาย : มีแขกผู้มาเยือนมากมาย

打落水狗

dǎ luò shuǐ gǒu

ดำ ลั่ว นุ้ย โก่ว

ตีสุนัขที่ตกน้ำ

ความหมาย : จ้าเต็มคนเลยที่ตกอับหรือหมดอำนาจ

滴水不漏

dī shuǐ bú lòu

ดี ฉวย ปู่ โล่ว

น้ำแม่หยดเดียวก็ไม่รั่ว

ความหมาย : มิดชิด ไม่มีช่องโหว่ มักใช้กับการพูดหรือการทำงานว่ารัดกุม
รอบคอบ ไม่มีช่องโหว่แม้แต่หยด

滴水成冰

dī shuǐ chéng bīng

ดี ฉวย เฉิง ปิง

หยดน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง

ความหมาย : หนาวจัด หนาวจัดจนน้ำพอยหยดลงมาก็แข็งเป็นน้ำแข็ง

滴水穿石

dī shuǐ chuān shí

ดี ฉวย ขวาน ฉือ

น้ำที่หยดลงมา ทำให้หินทะลุ

ความหมาย : ถ้ามีความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมจะประสบ
ความสำเร็จ เหมือนน้ำเมื่อหยดลงหินนานๆ เข้าก็ทำให้หินทะลุได้ ส่วนวันนี้
บางครั้งก็พูดว่า ฉวยดีฉือขวาน = น้ำหยด หินทะลุ

(水滴石穿)

shuǐ dī shí chuān

นุ้ย ตี ลือ หวาน

浮出水面

fú chū shuǐ miàn

ฝู ชู นุ้ย เมี่ยน

ลอยขึ้นมาจากผิวน้ำ

ความหมาย : เรื่องราวต่างๆ ถูกเปิดเผยออกมาแล้ว

覆水難收

fù shuǐ nán shōu

ฝู่ นุ้ย หานน โหว

น้ำที่หกลงกับพื้น ขากจะดักกลับคืนได้

ความหมาย : ไม่มีทางแก้ตัว เรื่องเมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่อาจย้อนไปเปลี่ยนแปลง
ได้อีก สำนวนนี้มักใช้กับการหย่าร้าง

洪水猛兽

hóngshuǐ měngshòu

หงนุ้ย เหมิงโล้ว

น้ำป่าและสัตว์ที่ดุร้าย

ความหมาย : ภัยพิบัติร้ายแรงครั้งใหญ่

渾水摸魚

hún shuǐ mō yú

หุน นุ้ย มัว ยุหวี

จับปลาเมื่อน้ำขุ่น

ความหมาย : ฉวยโอกาสกอบโกยผลประโยชน์ในช่วงที่เกิดความสับสน

จุ่มวาย

澆冷水

jiāo lěngshuǐ

เจียว เหลิงลู่ย

รดน้ำเย็นใส่

ความหมาย : หักหาญน้ำใจ ทำลายความกระตือรือร้นหรือน้ำใจของผู้อื่นด้วยคำพูดหรือการกระทำ ส่วนวณนี้บางครั้งก็พูดว่า พัวเหลิงลู่ย = สาดน้ำเย็นใส่ (เหลิง = เย็นจนรู้สึกหนาว)

(潑冷水)

pō lěngshuǐ

พั่ว เหลิงลู่ย

近水樓臺

jìn shuǐ lóu tái

จิ้น ลู่ย โหลว ถาย

ศาลาใกล้น้ำ

ความหมาย : คนที่อยู่ในจุดที่ดี เช่น ใกล้ชิดผู้มีอำนาจหรืออยู่ใกล้กับวงการใดวงการหนึ่ง ย่อมจะได้เปรียบที่จะได้อะไรๆ ก่อนคนอื่นๆ ส่วนวณนี้ เดิมทีมีวลีต่อท้ายว่า xiān dé yuè เขียน เต๋อเยว่ = ได้แสงจันทร์ก่อน

井水不犯河水

jǐngshuǐ bú fàn héshuǐ

จิ้งลู่ย ปู้ ฟ่าน เหวลู่ย

น้ำในบ่อย่อมไม่ล้นเข้าไปในน้ำที่อยู่ในแม่น้ำ

ความหมาย : ต่างฝ่ายต่างไม่ล้ำเส้นกัน ต่างฝ่ายต่างไม่ไปยุ่งกับเรื่องของอีก

ฝ่าย

鏡花水月

jìng huā shuǐ yuè

จิง ฮฺวา นุ่ย เยว่

ดอกไม้ในกระจกเงา พระจันทร์ในน้ำ

ความหมาย : ภาพลวงตา

拉下水

lā xià shuǐ

ลา เชีย นุ่ย

ลากลงน้ำ

ความหมาย : ล่อหลอกผู้อื่นให้ทำเรื่องเลวหรือเรื่องไม่ดีร่วมกับตนเอง

流水不腐，戶樞不蠹

liúshuǐ bù fǔ, hùshū bù dù

หลิวลวี่ นู้ ฝู่, ฮู่ ชู นู้ ดู

น้ำที่ไหลอยู่เสมอย่อมไม่เน่าเหม็น บานพับประตู (ที่ใช้เป็นประจำ) ย่อมไม่มี

แมลงมากัดกิน

ความหมาย : สิ่งของต่างๆ ถ้าเคลื่อนไหวหรือมีการใช้อยู่เสมอ ย่อมจะไม่

เสียโดยง่าย

落花流水

luò huā liú shuǐ

ลั่ว ฮวา หลิว ฉู่

ดอกไม้ที่ร่วงลอยเกลื่อนตามลำน้ำ

ความหมาย : การถูกตีพ่ายเพื่ออย่างยับเยิน เดิมสำนวนนี้เป็นการบรรยาย
สภาพที่ดูเสื่อมโทรมของฤดูใบไม้ผลิ

落花有意，流水無情

luòhuā yǒu yì, liúshuǐ wú qíng

ลั่วฮวา โหย่ว อี้ , หลิว ฉู่ อู่ ฉิง

ดอกไม้ที่ร่วงตกลงไปมีเจตนา ธารน้ำไหลไม่มีน้ำใจ

ความหมาย : ความรักที่ไม่สมหวัง

落水狗

luòshuǐ gǒu

ลั่วฉู่โก่ว

สุนัขที่ตกน้ำ

ความหมาย : คนเลวที่หมดอำนาจหรือตกอับไปแล้ว

木本水源

mù běn shuǐ yuán

มุ เปิ่น ฉู่ เยหวิยาน

รากไม้ ต้นน้ำ

ความหมาย : พื้นฐานหรือมูลเหตุของเรื่องราวหรือสิ่งของต่างๆ

逆水行舟

nì shuǐ xíng zhōu

หนี ฉู่ สิง โจว

เล่นเรือทวนน้ำ

ความหมาย : การเรียนหนังสือหรือการทำงานเปรียบเหมือนการเล่นเรือทวนน้ำ ถ้าไม่ขยันและไม่พยายาม ก็รังแต่จะถอยหลัง สำนวนนี้มักมีอีกวลีหนึ่งคือท้าทายว่า bú jìn zé tuì = หากไม่เล่นรู้ดไปข้างหน้า ก็จะถอยหลัง

萍水相逢

píng shuǐ xiāng féng

ผิง ชู่ย เซียง เฟิง

จอกแห่นในน้ำลอยมาพบกัน

ความหมาย : คนแปลกหน้าซึ่งพบกันหรือรู้จักกัน โดยบังเอิญ

清水衙門

qīngshuǐ yámen

ชิงชู่ย หย่าเหมิน

หน่วยงานที่เหมือนดั่งน้ำใส

ความหมาย : หน่วยงานที่มีรายรับหรือสวัสดิการน้อย สำนวนนี้สมัยโบราณหมายถึงหน่วยงานที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินๆ ทองๆ หรือที่ไม่มีผลประโยชน์ให้กินตามน้ำได้

蜻蜓點水

qīngtíng diǎn shuǐ

ชิงติง เตียน ชู่ย

แมลงปอบินเรี่ยน้ำ

ความหมาย : ทำงานอย่างฉาบฉวยหรืออย่างพอให้พ้นๆ ไป

窮山惡水

qióng shān è shuǐ

ฉยง ซาน เอ้อ ฉู่ย

ภูเขาที่ไร้ซึ่งทุกอย่าง แม่น้ำที่เน่าเสีย

ความหมาย : พื้นที่ที่ไม่อุดมสมบูรณ์ ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ

如魚得水

rú yú dé shuǐ

หลู ยู่หวิ เต้อ ฉู่ย

เหมือนปลาได้น้ำ

ความหมาย : ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับตนเองอย่างยิ่งหรือได้พบคนที่ถูกคอกันหรือเข้ากันได้เป็นอย่างดี

山高水低

shān gāo shuǐ dī

ซาน กาว ฉู่ย ตี้

ภูเขาสูง น้ำในแม่น้ำมีระดับต่ำจนเกือบแห้งขอด

ความหมาย : เรื่องไม่ดีหรือเคราะห์ร้ายที่เป็นเรื่องสุดวิสัย ส่วนมากจะเป็นเรื่องถึงชีวิตหรือมีการตาย

山清水秀

shān qīng shuǐ xiù

ซาน ชิง ฉู่ย ชิว

ภูเขาเขียว ธารน้ำใสสวย

ความหมาย : ทิวทัศน์ธรรมชาติที่แลดูงาม

山窮水盡

shān qióng shuǐ jìn

ซาน ฉยง นุ้ย จิ้น

จุดที่เป็นสุดทางของภูเขาและแม่น้ำ

ความหมาย : สุดสิ้นหนทาง ไม่มีทางไปได้อีกแล้ว ไปถึงจุดที่อับจนหรือ
เข้าตาจน

水到渠成

shuǐ dào qú chéng

นุ้ย เต้า นูวี่ เจิง

พอน้ำมาถึง ร่องน้ำที่ขุดไว้ก็จะเป็นคลอง

ความหมาย : การใดก็ตามเมื่อเตรียมทุกอย่างจนพร้อมพรั่งแล้ว พอลงมือทำก็
ย่อมจะประสบความสำเร็จ

水火無情

shuǐ huǒ wú qíng

นุ้ย หั่ว อู่ ฉิง

น้ำและไฟไร้ความปราณี

ความหมาย : อุทกภัยและอัคคีภัยเป็นภัยพิบัติที่ไม่มีความปราณีต่อใคร

水落石出

shuǐ luò shí chū

นุ้ย ลั่ว นือ ชู

น้ำลด หินผุด

ความหมาย : เรื่องแฉงขึ้นหรือความจริงได้ปรากฏขึ้น เทียบได้กับสำนวน
ไทยว่า น้ำลด ดอผุด

水米無交

shuǐ mǐ wú jiāo

ดูย หมี อุ เจียว

น้ำและข้าวไม่คบค้ำกัน

ความหมาย : ทั้งสองฝ่ายไม่ไปมาหาหากันเลย มักหมายถึงข้าราชการที่มีมือสะอาดว่าไม่มีเรื่องเงินๆ ทองๆ กับชาวบ้าน

水磨工夫

shuǐ mó gōngfu

ดูยหมัว กงฟู

ฝึมือระดับขัดหรือฝนด้วยน้ำ

ความหมาย : งานที่ต้องอดทนค่อยๆ ทำอย่างละเอียดเพื่อให้ออกมาอย่างดี และประณีต

水乳交融

shuǐ rǔ jiāoróng

ดูย หรู้ เจียว หรง

น้ำกับนมกลมเกลียวกัน

ความหมาย : มีความสัมพันธ์กันอย่างกลมเกลียวหรือเข้ากันได้เป็นอย่างดี เหมือนน้ำที่ปนเข้ากับนม หรือเข้ากันได้แบบเป็นปีเป็นขลุ่ย

水深火熱

shuǐ shēn huǒ rè

ดูย เชน หั่ว เร่อ

น้ำลึกไฟร้อน

ความหมาย : สภาพที่เป็นเหมือนกับอยู่ในนรกหรือความทุกข์ยากแสนสาหัส

水洩不通

shuǐ xiè bù tōng

ลุย เชี่ย ปู่ ทง

น้ำระบายออกไม่ได้

ความหมาย : แน่นเอียด เช่น ผู้คนเบียดเสียดกันจนแน่นเอียดไปหมด หรือถูก
โอบล้อมไว้อย่างแน่นหนาจนแม้แต่ น้ำก็ยากที่จะไหลเล็ดออกไปได้

水性楊花

shuǐ xìng yáng huā

ลุยซิง หยางฮวา

ลักษณะเป็นน้ำ และดอกหยาง

ความหมาย : ลักษณะของหญิงที่ไม่สำรวมกิริยาท่าทางและหลายใจ

水漲船高

shuǐ zhǎng chuán gāo

ลุย จ่าง จวาน กาว

น้ำขึ้น เรือลอยสูง

ความหมาย : พลอยได้ดีไปด้วย

水至清則無魚

shuǐ zhì qīng zé wú yú

ลุย จื่อ ซิง เจ้อ อู๋ ยหวิ

แม่น้ำที่ม่น้ำสะอาดที่สุด กลับไม่มีปลา

ความหมาย : เราต้องไม่ไปเข้มงวดว่าทุกอย่างต้องบริสุทธิ์ผุดผ่องร้อย
เปอร์เซ็นต์ มิฉะนั้นจะไม่มีใครมาคบหาด้วย

水中撈月

shuǐ zhōng lāo yuè

ลุย จง ลาว เยว่

งมจันทร์ในน้ำ

ความหมาย : ทำอะไรที่เป็นไปไม่ได้ เสียดแรงเปล่า เหมือนงมเข็มในมหาสมุทร
มีสำนวนจีนอีกสำนวนหนึ่งว่า hǎi dǐ lāo zhēn = งมเข็มก้นทะเล

順水人情

shùn shuǐ rénqíng

ฉุ่น รุย เหวิน ฉิง

น้ำใจแบบไปตามน้ำ

ความหมาย : การแสดงน้ำใจตามวาระและโอกาสที่เอื้ออำนวยซึ่งไม่ต้อง
ลำบากแต่อย่างใด

順水推舟

shùn shuǐ tuī zhōu

ฉุ่น รุย ทวย โจว

เข็นเรือไปตามน้ำ

ความหมาย : การดำเนินการอะไรก็ตามที่ดำเนินไปตามสถานการณ์ที่เป็นไป
ใช้โอกาสและสถานการณ์ในขณะนั้นให้เป็นประโยชน์กับตนเอง

踏渾水

tāng húnshuǐ

ทาง หุนจู่ย

ลุยไปในน้ำขุ่น

ความหมาย : การทำเรื่องเลวหรือเรื่องไม่ดีร่วมกับผู้อื่น

拖泥帶水

tuō ní dài shuǐ

ทัว หนึ่ ไต้ ฉู่ย

พ่วงเอาโคลนและน้ำไปด้วย

ความหมาย : ยืดยาด เช่น ลีลาการเขียน การพูด หรือการทำงาน

萬水千山

wàn shuǐ qiān shān

ว่าน ฉู่ย เซียน ซาน

แม่น้ำหมื่นสาย ภูเขาพันลูก

ความหมาย : เส้นทางที่ไกลแสนไกลและมีอุปสรรคมากมาย

望穿秋水

wàng chuān qiūshuǐ

ว่าง ชวาน จิวฉู่ย

เฝ้ามองจ้องไม่ว่างคา

ความหมาย : มุ่งมาดปรารถนาอย่างรุ่มร้อนใจ

污泥濁水

wū ní zhuó shuǐ

อู หนึ่ จั่ว ฉู่ย

โคลนตมและน้ำที่ขุ่นสกปรก

ความหมาย : ความส่ำหหลังเสื่อมโทรม

無源之水，無本之木

wú yuán zhī shuǐ, wú běn zhī mù

อู๋ เยหวิยน จื่อ ฉู่ย , อู๋ เปิ่น จื่อ มู่

แม่น้ำที่ไร้น้ำ ต้นไม้ที่ไร้ราก

ความหมาย : เรื่องราวที่ไม่มีที่มาที่ไป

細水長流

xì shuǐ cháng liú

ซี่ ฉู่ย ฉาง หลิว

น้ำไหลน้อยๆ ไหลได้ยาวนาน

ความหมาย : ใช้อะไร ให้ใช้ไปที่ละน้อย ก็จะใช้ไปได้ยาวนาน ไม่ว่าจะเป็น
ทรัพย์สินเงินทอง กำลังคน หรือทรัพยากรต่างๆ

行雲流水

xíng yún liú shuǐ

สิง ยุหวิน หลิว ฉู่ย

เมฆที่ลอยไป สายน้ำที่ไหลริน

ความหมาย : ศิลปะการเขียนที่รื่นและสละสลวย หรือศิลปะการขับร้องที่ไพเราะ
รื่นหู

一潭死水

yì tán sǐshuǐ

อี้ ถาน สี่ฉู่ย

น้ำลึกที่น้ำขังนิ่ง

ความหมาย : สถานการณ์ที่ปฏิกายาศอิมครึม ไม่สดใส

一頭霧水

yì tóu wù shuǐ

อี โถว อู๋ นุ้ย

หมอกเต็มหัว

ความหมาย : ลักษณะอาการที่มึนงง งงววย รู้สึกเลอะเลือนไปหมด งงจนคิดอะไรไม่ออก ทำอะไรไม่ถูก อาจเทียบได้กับภาษาไทยว่า ไม่ได้สิบ

一碗水端平

yì wǎn shuǐ duān píng

อี หว่าน นุ้ย ตวาน ผิง

น้ำหนึ่งถ้วย ถือให้ตรงๆ (อย่าเอียง)

ความหมาย : การไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม

一衣帶水

yì yī dài shuǐ

อี อี ไต้ นุ้ย

ทางน้ำ (ที่แคบเหมือน) แถบผ้า

ความหมาย : มีเพียงสายน้ำสายเล็กๆ กั้นกลาง การไปมาหาสู่จึงสะดวกมาก

飲水思源

yǐn shuǐ sī yuán

หยิน นุ้ย ซือ เยวี่ยน

ดื่มน้ำ ระลึกถึงต้นน้ำ

ความหมาย : เมื่อมีความสุขแล้ว ต้องไม่ลืมที่มาของความสุขนั้นๆ

魚水情

yúshuǐqíng

ยุหวี่นุ้ยฉิง

น้ำใจดั่งปลากับน้ำ

ความหมาย : ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นอย่างยิ่ง ดั่งปลากับน้ำที่ไม่อาจแยก
จากกันได้เหมือนคอกอหอยลูกกระเดือก

遠水解不了近渴

yuǎn shuǐ jiěbùliǎo jìn kě

เยวี่ยน ลฺย เจี่ยปู้เหลี่ยว จิ้น เช่อ

น้ำที่อยู่ไกลไม่อาจแก้ความกระหายในขณะนี้ได้

ความหมาย : ความช่วยเหลืออยู่ไกลเกินกว่าจะช่วยอะไรได้หรือไม่ทันกาล

遠水救不了近火

yuǎn shuǐ jiùbùliǎo jìn huǒ

เยวี่ยน ลฺย จิวปู้เหลี่ยว จิ้น หั่ว

น้ำที่อยู่ไกล ดับไฟที่อยู่ใกล้ตัวไม่ได้

ความหมาย : การเสียยาที่ช้าไม่อาจช่วยแก้เรื่องฉุกเฉินที่ใกล้ตัวได้

จากสำนวนที่ยกมานี้จะเห็นว่า บางสำนวนเหมือนกับสำนวนไทยทั้งความ
หมายและความเปรียบเทียบที่ใช้ เช่น bēi shuǐ chē xīn มีความหมายเหมือนกับ
น้ำน้อยแพ้ไฟ ในภาษาไทย เปรียบเทียบโดยใช้ น้ำ และ ไฟ ทั้งในสำนวนจีนและ
สำนวนไทย แต่สำนวนจีนเป็นรูปธรรมมากกว่า ระบุปริมาณชัดเจนว่า น้ำจำนวนหนึ่ง
แก้กับพื้นที่ลูกไหมซึ่งมีหนึ่งคันรถ อีกสองสำนวนความหมายเหมือนกัน ความ
เปรียบเทียบก็ใกล้เคียงกัน เช่น shuǐ luò shí chū กับ น้ำลดคอดูด ที่หมายความว่า
เรื่องแดงขึ้นหรือความจริงได้ปรากฏขึ้น สำนวนจีนกล่าวว่า น้ำลดคินผุด ไม่ใช่ ดอ
ผุด เช่นในสำนวนไทย ความแตกต่างนี้น่าจะเนื่องมาจากลักษณะนิเวศวิทยาที่ต่างกัน
อีกสำนวนหนึ่ง คือ shuǐ zhōng lāo yuè กับสำนวนไทย งมเข็มในมหา

สมุทร สำนวนนี้ภาษาจีนกล่าวว่า จมจันทร์ในน้ำ แต่ถ้าไม่จำกัดเฉพาะคำ shuǐ “น้ำ” แล้ว ภาษาจีนมีอีกสำนวนหนึ่งซึ่งตรงกันมากกับ จมเข็มในมหาสมุทร คือ hǎi dī lǎo zhēn จมเข็มกันทะเล

สำนวนจีนบางสำนวนมีความหมายเดียวกับสำนวนไทยซึ่งมิได้มีคำ “น้ำ” อยู่ในสำนวนหรือใช้ความเปรียบที่ต่างกัน เช่น bèi shuǐ yí zhàn ตรงกับสำนวนไทยว่า สู้ตาย และ jìng huā shuǐ yuè ตรงกับ ภาพลวงตา ในภาษาไทย shān qióng shuǐ jìn ซึ่งเทียบกับสำนวนไทยว่า เข้าตาจน หรือ จนตรอก สำนวนจีน shuǐ rǔ jiāoróng ซึ่งเทียบได้กับสำนวนไทยว่า เป็นปีเป็นขลุ่ย สำนวน yúshuǐ qíng ซึ่งเทียบกับสำนวน คอหอยกับลูกกระเดือก ในภาษาไทย และ สำนวน shùn shuǐ tuī zhōu ซึ่งเทียบได้กับสำนวนไทยว่า น้ำขึ้นให้รีบตัก

สำนวนจีนบางสำนวนใช้ความเปรียบเดียวกับสำนวนไทย แต่ความหมายกลับต่างกัน เช่น nì shuǐ xíng zhōu ซึ่งใช้ความเปรียบเดียวกับ พายเรือทวนน้ำ ที่หมายความว่า ทำด้วยความยากลำบากในภาษาไทย แต่สำนวนจีนนี้มีความหมายว่า ถ้าไม่ยันและไม่พยายาม ก็รังแต่จะถอยหลัง อีกสำนวนหนึ่งคือ rú yú dé shuǐ ซึ่งใช้ความเปรียบเดียวกับ ปลากระดี่ได้น้ำ ที่ใช้เปรียบเทียบกับคนที่แสดงอาการดีอกดีใจในภาษาไทย แต่สำนวนจีนมิได้มีความหมายนี้

อีกสำนวนหนึ่งในภาษาจีนซึ่งจัดอยู่ในประเภทเดียวกับสองสำนวนข้างต้น คือ สำนวน luòshuǐgǒu ซึ่งมีได้มีความหมายเดียวกับสำนวนไทยว่า ลูกหมาตกน้ำ ถ้าในความหมายนี้ สำนวนจีนมีสำนวนว่า luòtāngjī แปลตามตัวว่า ไก่ตกไปในน้ำ แก่ง ซึ่งเป็นความอุปมาว่า เปียกโชกไปหมดทั้งตัว เหมือนกับสำนวน ลูกหมาตกน้ำ ในภาษาไทย ภาษาจีนมีสำนวนเกี่ยวเนื่องกับสำนวน luòshuǐgǒu อีกสำนวนหนึ่งคือ dǎ luòshuǐgǒu ตีสุนัขที่ตกน้ำ ซึ่งมีความหมายว่า จำเดิมคนเลวที่ตกอับหรือหมดอำนาจ

หลายสำนวนไม่มีสำนวนไทยที่เทียบเคียงได้ เพราะเป็นสำนวนจีนที่สะท้อนถึงสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของจีน เช่น *dī shuǐ chéng bīng* ซึ่งเป็นสภาพที่พบในประเทศจีนทางเหนือยามฤดูหนาวเมื่ออุณหภูมิลดลงต่ำกว่าศูนย์ถึง 20 หรือ 20 กว่าองศาเซลเซียส เนื่องจากสภาพอากาศเช่นนี้ จึงมีอีกสำนวนหนึ่งว่า *jiāo lěngshuǐ* หรือ *pō lěngshuǐ*

ประเทศจีนต้องประสบกับภัยจากน้ำท่วมมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยเฉพาะแถบแม่น้ำฮวงโห หรือแม่น้ำเหลืองที่มีอุทกภัยร้ายแรงทุกปี คร่าทั้งชีวิตผู้คน ทำให้บ้านเรือนพังทลาย และการเพาะปลูกเสียหายอย่างมหันต์ จนพากันขนานนามแม่น้ำฮวงโหว่า แม่น้ำวิปโยค การที่ประเทศจีนต้องประสบกับอุทกภัยเป็นประจำ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่คำว่า *shuǐ* น้ำ ในภาษาจีนหลายๆ สำนวนบ่งบอกว่าน้ำไม่ได้เป็นสิ่งที่ดี และบ่อยครั้งใช้เปรียบเทียบกับสิ่งที่มีความหมายทางลบ ดังจะเห็นได้จากสำนวนต่างๆ ในบทความนี้ เช่น *hóngshuǐ měngshòu*, *shuǐ huǒ wú qíng*, *shuǐ shēn huǒ rè*, *wàn shuǐ qiān shān*, *yì tán sǐshuǐ*, *lā xià shuǐ* และ *tāng hún shuǐ*

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า ภาษาจีนก็เช่นเดียวกับภาษาไทยที่มีสำนวนภาษาซึ่งเกี่ยวกับน้ำทั้งที่เป็นความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย บางสำนวนก็ใกล้เคียงมากทั้งความหมายและความเปรียบที่ใช้ บางสำนวนแม้จะใช้ความเปรียบเดียวกันแต่ความหมายกลับไม่เหมือนกันเลย ขณะที่บางสำนวนความเปรียบแม้จะใช้ต่างกันแต่กลับเป็นสำนวนที่มีความตรงกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะสำนวนภาษาของแต่ละชนชาติสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ปรัชญาความคิด ลักษณะนิเวศวิทยา สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของชาตินั้นๆ

บรรณานุกรม

- ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์). ๒๕๔๑. สำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ส. เอเซียเพรส.
- ราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๕๐. หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาจีนและภาษาอินดี. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด(มหาชน).
- Liú, Sōngyún, Lǐ, Xíngjiàn และ Xiàng, Guāngzhōng 劉松筠, 李行健和向光忠. 1999. Zhōnghuá Chéngyǔ Dàcídiǎn 中華成語大辭典. (พจนานุกรมสำนวนจีน) Cháng chūn 長春: Jílín Wénshǐ Chūbǎnshè 吉林文史出版社.
- Wáng, Jiànyǐn, Chén, Jié, et.al. 王劍引, 陳傑, 等. 1999. Zhōngguó Chéngyǔ Dàcídiǎn 中國成語大辭典. (พจนานุกรมสำนวนจีน) Shànghǎi 上海: Shànghǎi Cídiǎn Chūbǎnshè 上海詞典出版社.
- Xià, Zhēngnóng, Luó, Zhúfēng, et.al. 夏徵農, 羅竹風, 等. 1989. Cíhǎi 辭海. (พจนานุกรมจีน) Shànghǎi 上海: Shànghǎi Císhū Chūbǎnshè 上海辭書出版社.
- Xiàng, Guāngzhōng 向光忠. 1982. Chéngyǔ Gàishuō 成語概說. (สำนวนจีนโดยสังเขป) Húběi 湖北: Húběi Jiàoyù Chūbǎnshè 湖北教育出版社.
- Zhōngguó Shèhuì Kēxuéyuàn Yǔyán Yánjiūsuǒ Cídiǎn Biānjí. 中國社會科學院語言研究所詞典編輯. 2005. Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn 現代漢語詞典. (พจนานุกรมภาษาจีนปัจจุบัน) Běijīng 北京: Shāngwù Yìnshūguǎn 商務印書館.

ABSTRACT

“Water” in Chinese Idiomatic Expression

The word “water” can be found in many Chinese idiomatic expressions. These expressions are reflections of Chinese culture, beliefs, philosophy, ecology, geography and climate.

Some of these expressions are quite similar with Thai idiomatic expressions both in the meaning conveyed and the analogy used; some, though having the same analogy, convey completely different meaning in Chinese and Thai. However, there are also some cases that different analogies convey the same meaning in both languages.